

Jodenholen In Bos Ten Noorden Van Putten

O.A. van der Galiën

Putten, september 1994

Het Puttens Historisch Genootschap houdt zich niet alleen bezig met zaken die honderden, ja soms zelfs duizenden jaren oud zijn. De historie van ons dorp ligt soms dichterbij dan wij denken. Dat bewijst dit artikel wel. In dit artikel willen we de ontwikkelingen beschrijven rond de zogenaamde 'Jodenholen'.

In het Hoofterbos ten noord-westen van de Oude Telgterweg liggen twee mysterieuze kuilen. Het bos dat vrijwel ontoegankelijk is, heeft zijn geheimen lang verborgen kunnen houden. Maar nu lijkt het erop dat we toch te weten zullen komen wat er zich in de Tweede Wereldoorlog in dit stuk bos heeft afgespeeld. Op het moment van het schrijven van dit artikel zijn er nog wel veel onduidelijkheden, maar toch heeft het bestuur van het Puttens Historisch Genootschap gemeend dat in het jaarboek over dit onderwerp iets gepubliceerd moet worden. Ook al omdat hieraan in het Nieuw Israëlitisch Weekblad van 5 augustus 1994 aandacht is geschonken. Ook in het Veluws Dagblad van 9 augustus j.l. stond een artikel over deze kwestie. Naar aanleiding van deze artikelen is er ook nog een interview met onze voorzitter, de heer J.W. van Ganswijk, voor Omroep Gelderland geweest. Dit interview is op 11 augustus van dit jaar uitgezonden. Naar aanleiding van al deze aandacht zijn een aantal zaken duidelijker geworden, maar er blijven nog vele raadsels over.

Het is wel duidelijk dat in één kuil in ieder geval twee onderduikers hebben gezeten. Mevrouw Wassink weet te vertellen dat ze in de oorlog hier wel eten heeft gebracht. Dit was in de periode tussen oktober 1943 en februari 1944. De naam van één van de twee onderduikers is bekend: Bram Vuysje. Na de oorlog is hij nog een keer bij mevrouw Nassink geweest om de

famiie te bedanken voor de goede zorgen. Vuysje heeft zijn herinneringen aan de oorlog op schrift gesteld. Er is echter nooit een uitgave van gekomen, al bevinden zich twee versies van het manuscript bij het Internationaie Instituut voor Sociale Geschiedenis te Amsterdam. In het manuscript wordt echter met geen woord gesproken over het verblijf in een hol te Putten.

Het andere hoi bevat méér mysteriën. Tien jaar geleden is dit hol pas ontdekt. Tot die tijd dachten mensen die er in de buurt woonden dat het een grafheuvel was. Maar toen tien jaar geleden een gat in de heuvel ontstond, breek het van binnen hol te zijn. Dat het geen hol is van kwajongens blijkt wei uit de stevige constructie. Voor de bouw zijn zware païen gebruikt. Wéi heeft de jeugd er de afgelopen jaren veel in gespeid. Maar misschien kunnen we met behulp van dezelfde jeugd erachter komen hoe het hoi er tien jaar geleden uitzag. Het ijkt erop dat het hol uit twee verschillende gedeelten heeft bestaan. Elk gedeelte had waarschijnlijk ook een eigen ingang. Wie of wat er in de oorlog in deze kuil heeft gezeten is niet bekend. Misschien dat we er in de toekomst nog eens achter zullen komen.

Het meest opmerkelijke in het bos zijn de vele inscripties die in de bomen zijn gesneden. Tientallen pijlen, initialen, palmbomen en een Davidster staan in de stammen gekrast. Deze inscripties zijn nu juist de aanleiding geweest tot het ontdekken van de hollen. Op één stam staan Hebreeuwse tekens. Volgens een kenner van het Hebreeuws staat hier: 'Zacharias'. Dit betekent: 'God gedenkt ten goede'. Dus niet zoals in het Veluws Dagbiad vermeld stond: 'God gedenkt de goeden'.

Het mysterie van een aantai initialen en de palmbomen is inmiddels opgelost. Na de publikaties in de pers heeft een Puttenaar gebed en gezegd dat hij met een vriend op veel bomen hun initialen heeft gekrast. Ook blijken deze twee jongens verantwoordelijk te zijn voor de palmbomen. Alleen zijn het geen palmbomen, maar tulpen!! Dus het verhaal dat de palmbomen een Joodse achtergrond hebben kan de ijskast in. Ondanks het

feit dat deze twee, toen nog jonge jongens, jarenlang in de bossen hebben gespeeld, wisten ze van het bestaan van dit hol niets af.

Wie heeft de Hebreeuwse tekens aangebracht? Wie heeft de Davidster in de boom gekrast en wie weet meer over de initialen die in de bomen staan? Even dachten we een betrouwbare tip te hebben. Een meneer uit het Brabantse Gennep meende zich te herinneren dat hij in de oorlog samen met anderen in een hol bij Putten was geweest. Maar later kwam hij erachter dat het niet bij Putten was, maar bij Nunspeet. Zo blijven er nog genoeg vragen over waarop wij op dit moment nog geen antwoord hebben. Misschien dat een van u meer weet. Men kan dan contact opnemen met een van de bestuursleden.

+++